

KÉT SOCIALDEMOKRATA CONGRESSUS.

Szeptember hó végén két ízben volt socialdemokrata congressus; az egyiket a német socialisták tartották Mainzban, a másikat a világ összes proletárjainak megbízottai Parisban. Mind a kettő a socialdemokracia alakulásának, fejlődésének symptomáit mutatja és bizonyítja a párt részéről a reális viszonyoknak mindinkább terjedő méltánylását.

A mainzi gyűlés lefolyása zajtalanabb és rövidebb ideig tartó volt, mint előzőié, hol Bernstein könyve hozta nagy hullámszerűsbe a könnyen izguló kedélyeket; nagyobb discussiók a hasznossági és végcélpolitika közötti ellentétek felett nem estek; inkább a politikai, mint a socialpolitikai kérdések domináltak; a régebbi gyűlések temperamentumos ereje mintha hiányzott volna e gyűlésről.

A szervezeti ügyek letárgyalása után Németország világpolitikája volt az első kérdés, mely a gyűlést foglalkoztatta. Liebknechtben volt annak idején a világpolitikai törekvések legerélyesebb ellenzője; most Singer támadta a »kalandos, chauvin« politikát, mely összes terheit a munkás népre rakta, a mely önkényes és törvénytelen, mivel a népképviselőt megkérdezése nélkül történt. A socialdemokraták a népjogok egyedüli védelmezői az absolutismus ellenében. Végül a gyűlés elé terjeszti javaslatát, mely elítéli a kapitalisztikus kizsákmányolásért és katonai hatalmi terjeszkedésért üzött világ- és gyarmatpolitikát, mely a rivalizáló hatalmak örökös súrlódását teremti meg és ennek következményét: a η épre hallatlan terheket rakó folytonos fegyverkezést; magában hordja a veszedelmes internationalis conflictusok magvát, melyek a culturát veszélyeztetik, a belső socialis reformokat meg meggátolják. A gyűlés határozattá emeli Singer ezen javaslatát, nemkülönben a délnémet részről jött azon propositiót is, mely a búr államok leigázását kemény szavakkal elítéli.

Mintha a békeliga szerepét a socialdemokracia vette volna át!

A világpolitika kérdése hosszasan foglalkoztatta a gyűlést, melynek egyes tagjai — bár elenyésző számban, ha nem is nyíltan — hirdették, hogy a gyarmatpolitikának előrelátható eredményei a munkásosztály javára is fognak szolgálni. S míg a politikai kérdések hosszas megbeszélésben részesültek, a fontos alkohol-ügy lekerült a napirendről; pedig a gyűlés helyesen cselekedett volna, ha ezen practicus kérdés iránt érdeklődött volna. Mindössze annyi történt, hogy a gyűlés ezen kérdésnek a jövő gyűlés napirendjébe való felvételét elhatározta.

A folyton növekvő szénszükséglet ügyében a gyűlés akkép határozott, hogy a socialdemokrata képviselők tegyék szavá a parlamentben és a párt sajtója a bányák államosítását szellőztesse, de ez utóbbi ügyben nagy elővigyázat szükséges, mivel az államosítással az a veszély is jár, hogy megsemmisül a munkások egyesülési joga.

A szénszükséget, mint alkalmas agitáció anyagát — különösen a nők körében — a tagok figyelmébe ajánlották.

Igen érdekes és figyelemreméltó volt a forgalmi és kereskedelmi politika felett megindult magas niveaujú vita. Calwer képviselő vezette be a vitát, kinek javaslata ez ügyben a következőkép hangzik:

A socialdemokrata párt akarja: A) 1. A forgalmi politikának egységes szabályozását a vasutaknak a birodalom részéről történő átvétele útján; 2. a személytarifa messzemenő mérséklését ; 3. német viziút systema kiépítését, különösen pedig a bel-földi csatorna építését.

B) 1. Az élelmi szerek vámjának eltörlését; a mostani vámtételek megszüntetését esetleg kisebbitését a vámtarifa újjáalakításakor; 2. olyan kereskedelmi szerződési politikát, melynek az legyen a célja, hogy fokozatosan a kölcsönös kereskedelmi korlátozásokat megszüntesse és a szabad világforgalmat emelje; 3. minden olyan vámtörvényi intézkedések megszüntetését, (maximális és minimal-tarifa, értékvám stb.)? melyek a német államoknak más államokhoz való szorosabb kereskedelmi politikai csatlakozását megnehezítik. Ez a javaslat élénk debatte-ot keltett. A német socialdemokracia ugyanis mostanáig gazdaság-politikailag azon elévült manchesteri álláspontot foglalta el, mely a liberalismus hátramaradott csoportjait jellemzi.

A tiszta szabadkereskedelem zászlója alá sorakozott. Mindent a fogyasztó szempontjából ítél meg; egyszerűen olcsó árakat követelt és minden vám ellen harczolt. Nem értette vagy

nem akarta érteni, hogy az olcsó árakat sem bírhatja el a munka, ha nem talál semmi vagy jövedelmező munkaalkalmat. A socialdemokrata gondolkozás nagy és fontos haladását jelenti az, hogy Vollmar és az előadó Calwer már a szabad-kereskedelem ellen támadtak; a termelők érdekét az előtérbe helyezték és hirdették, hogy bőséges munkaalkalom és magas bérek a munkásoknak előnyösebbek, mint az alacsony árak. Ezzel körülbelül a socialdemocracia is eljutott a védvám-politika alapgondolatához, a nemzeti munka védelmének politikájához. A szabad kereskedelemnek és a védvámnak semmi köze a liberalizmus-hoz; ezek tisztán czélszerűségi kérdések, melyek a körülményekhez képest az ország minden lényeges gazdasági viszonyainak figyelembevételével ítélandók meg és döntendőek el. Természetesen ez a nézet majoritást nem szerzett; de érdekes körülmény, hogy az átalakulóban levő socialdemokraciában akadtak egyesek, kik ezen belátásukat hirdették. A kereskedelmi politikával kapcsolatban a vasutaknak a birodalmi kezelésbe való vétele is szóba került. Az elporoszosítás veszélye ellen egyedüli óvszer a birodalom részéről történő átvétel — mondotta Bebel. A debatte beveződött azzal, hogy a javaslat — a belföldi csatornára vonatkozó passus elhagyásával — párthatározattá lett.

Ezen kérdés után napirendre került a porosz tartományi választásokban való részvétel ügye, a mi a német politikai sajtót erősen foglalkoztatta. E kérdés ismertetője Bebel volt, ki javaslata megindokolásánál kifejtette, hogy a választási compromissum még nem corruptio. Egy kísérletet kell tenni; a socialdemocracia igen jól használhatja a politikai szabadság harczában a határozott polgári pártok és elemek segítségét.

Singer a javaslatot támadja, mely a socialdemocracia álláspontja ellen szól, mely eddig a pártot nagygyá és erőssé tette; ennek az elhagyása veszedelmesebb, mint néhány mandátum megnyerése a porosz képviselőházban. Többek felszólalása után Bebel javaslatát 163 szóval 66 ellenében a következő alakban fogadta el a pártgyűlés: »A pártgyűlés kimondja: azon német államokban, hol a három osztályos választási rendszer áll fenn, ott a párttagok kötelezve vannak a legközelebbi választásoknál saját választókkal a választási agitációban résztvenni. A porosz tartományi gyűlés választásánál a pártvezetőség a központi választási bizottság. Ennek határozata nélkül a párttagok az egyes választókerületekben a polgári pártokkal egyezségeket nem köthetnek.«

Ezzel be is fejeződött a mainzi pártgyűlés. Csak a kép teljessége kedvéért említem meg, hogy a pártgyűlést megelőzőleg megvolt az első női socialdemokrata conferentia is, hol a női munka nagyobb törvényes védelme, a női bizalmi személyzet systemájának kiépítése és a munkásnők között az intensivebb agitáció ügye voltak a megbeszélés tárgyai.

Alighogy elhangzottak Singer zárószavai, máris vonultak a világ minden tájékáról a socialisták Parisba — internationalis gyűlésre. Mielőtt azonban ennek tárgyalásait ismertetném, talán nem lesz érdektelen, ha a franciaországi socialdemokrata pártviszonyokról megemlékezem. Két irány áll egymással szemben úgy a felfogásban, mint az actio különbségében; a legszélsőbb szárnyat a blanquisták (parti socialiste révolutionnaire) alkotják, mint a valódi forradalmi jakobinus tradíciók képviselői. Dogmájuk: a forradalomnak a proletariátus szolgálatába állított feltétlen alkotó ereje. A nélkül, hogy a választásokban való részvételről és a parlamentaris munkáról lemondának, a socialis pártot katonailag akarják szervezni, hogy a legelső kedvező alkalommal a communistikus dictaturát emelhessék a ledöntött polgári uralom helyére. Vezérük Vaillant. Szövetségeseik a guesdisták (parti ouvrier français) a marxismus merev doctrinárjei. Ők nem osztják a blanquisták azt a nézetét, hogy a mai társadalom egy ugrással a collectivismusban benteremhet. Ezt ők fokozatosan akarják elérni, a közhatalmak elhódításával. Ebben aztán nem akarnak a polgári pártok képviselőivel osztozkodni, hanem kizárólag egyedül uralkodni. Dogmájuk tisztára gazdasági természetű. Ezen két csoporttal szemben állnak a másik oldalon az u. n. függetlenségiek, a messzemenő Opportunismus képviselői. Szerintük a blanquisták »forradalmár romantikusok«, a guesdisták »elmaradt doctrinairek«.

A függetlenségiek vezetői Jaurés, Millerand és Viviani. Ezen főcsoportok mellé az idő folyamán — nagyobbára a guedistáktól való elszakadás folytán — három kisebb fractio sorakozott: a broussisták (federation des travailleurs socialistes), az allemanisták (parti ouvrier socialiste révolutionnaire) és a dissidens allemanisták; ezen fractiók vezetői: Brousse, Allemane és Groussier. Olyan közbenső szerepet visznek, mely inkább a függetlenségiek felé hajlik. Ezen csoportok mellett van még néhány kisebb tagszámú és figyelembe alig jöhető pártárnyalat.

A múlt esztendőben tartott nationalis gyűlés mindezeket a fractiókat — legalább névleg — egységes kötelékbe hozta: a főbizottmányba, mely valamennyi párt és egyesülés képviselőiből alakult. De tényleg bent nagy és súlyos volt az ellentét. Bizonyítja a chalonsi munkásmozgalom ügyében tett interpellate lefolyása, A dolog úgy esett meg, hogy a napirendhez, mely a kormány álláspontját helyeselte, egy antisemita képviselő olyan pótindítványt fűzött, mely a collectiv törekvéseket elítéli és ezen pótindítványnak a kamara anticollectiv többsége által történő elfogadásával a socialistákat oda készítette, hogy a döntő szavazáskor az egész napirendet vagy elfogadják, hogy a kabinetet — Milleranddal — megmentse, de önmagukat megtagadják: vagy pedig ellene szavazzanak és ezzel a kormányt megbuktassák. A függetlenségek az elsőt cselekedtek, a mi azután a blanquistákat és guedistákat féktelen haragra gyűjtotta. Az utolsó internationalis gyűlés (London, 1896.) kifejezte azt a kívánságát, hogy mire az 5-ik congressus egybegyül, a francziák közötti ellentétek elsimuljanak. Ez azonban nem teljesült. A Dreyfus-ügy nagyrészen oka ennek. A független socialisták — hisz ez mindnyájunk előtt ismeretes — Jaurés vezetése alatt emlékezetes szerepet vittek Dreyfus ügyének revisiója érdekében; a blanquisták és a guedisták pedig azt hirdették, hogy a proletariátus ne törődjék a polgárosztály igazával vagy igazságtalanságával. Ezen belső súrlódások és egyenlenségek mellett nyílt meg az 5-ik internationalis congressus. Az anarchistákat nem engedték a congressuson résztvenni. Az előző évek tapasztalatai alapján kimondták a londoni határozat értelmében, hogy ezen congressusra csak a következők bocsáttatnak; 1. mindazon egyesületek, melyek a socialismus aaptanait elfogadják (a termelési és csereeszközök socializálása, a munkások internationalis egyesülése és actiója stb.), 2. mindazon corporativ szervezetek, melyek bár az osztályharcz alapján állanak, a politikai, tehát a törvényhozói és parlamentáris actiót szükségesnek elismerik. Ezen kikötések folytán úgy az anarchisták, mint néhány francia szakszervezet kizárattak a congressusból. A congressus napirendje tartalmas és változatos.

Pontjai a következők: 1. a londoni congressus határozatainak végrehajtása; kikutatása és *alkalmazása* az internationalis érintkezés, organisatio és actio gyakorlati eszközeinek; 2. internationalis munkástörvényhozás a munkanap meghatározásával; taglalása a minimális bér lehetőségének a különböző államok-

ban; 3. a munka felszabadításának szükséges feltételei; a) megalakulása és actiója az osztályréteggént szerveződött proletariátusnak, b) a bourgeoisie politikai és gazdasági kisajátítása, c) a termelési eszközök socializálása; 4. internationalis béke, militarismus, az állandó hadsereg megszüntetése; 5. a gyarmatpolitika; 6. a tengerészeti munkások szervezkedése; 7. küzdelem az általános választói-jogért és a nép direct törvényhozási joga; 8. községi socialismus; 9. a közhatalom meghódítása és a polgári pártokkal való szövetkezés; 10. május 1.; 11. trust; 12. általános strike.

A programm tehát a socialismus majd egész dogmatikáját tartalmazza; ennek 9-ik pontja a legactualisabb — legalább a francia viszonyok között — mert a Millerand-kérdés váraozdik abban elintézésre. A congressuson a francziáknak van többségük, 2268 mandátum felett rendelkeznek; ezek között 765 guedista és 223 blanquista, kikhez néhány vidéki egyesület csatlakozott, úgy hogy mandátumuk száma 1083 ; a függetlenségiek, allemanisták és brussisták madatuma 1185; a külföldi képviselők száma 311. A Wagram termekben megnyitott congressus napirendjének első pontjánál a hollandus Van Kol jelenti, hogy az előkészítő küldöttség szükségesnek tartja egy központi organum felállítását; előterjeszti erre vonatkozó javaslatát, mely egyhangúlag határozattá emelkedett. Az új intézmény neve: állandó internationalis bizottság és titkárság, melynek feladatai leendnek:

1. az előző internationalis gyűlések határozatainak összeállítása;
2. az egyes államok politikai és szakszervezeti mozgalmairól szóló jelentések bekérése;
3. a mindenkori congressusok elé terjesztendő kérdések felett általános áttekintés adása;
4. időről-időre röpiratok kibocsátása olyan politikai és gazdasági kérdések felől, melyek a proletariátus érdekköréhez tartoznak. A bizottság székhelye Brüsszel, a hol egy internationalis socialista könyvtár is fel fog állíttatni.

A 8 órás munkanap és a május elseje megünneplésénél hozott határozatok miben sem különböznek a régiektől. A minimalis bérré vonatkozólag a következő határozatot hozta a congressus: a minimalis bér csakis ott lehetséges, a hol ezt egy erős szakszervezet megállapítja; egy általános és minden országra kiterjedő minimalis bér fok fel nem állítható; ennek szoros viszonyban kell állnia mindig a jól meghatározott életfenntartási szükségletekkel; felhívja a gyűlés a munkásokat, hogy követeljék ezt a reformot és keressék a módot és eszközöket ennek

behozatalára, mely minden vidék ipari és gazdasági helyzetének épügy megfelelően, mint a politikainak; első sorban ezen eredmény eléréséhez azt ajánlja a gyűlés, hogy az állam és közhatalmat, melyek a bérminimumot felállíthatják, arra kell bírni, hogy direct a közmunkáknál a bérminimumot fizessék, és vállalkozókat is, kiknek közmunkát kiadnak, kötelezzék erre.

A munka szabadsága kérdésénél a congressus a bécsi Ellenbogennek teljesen Marx szellemében tartott javaslatához csatlakozott, melyben a termelési eszközök kisajátításáról, szélesebb medrű gazdasági és politikai harcz megindításáról van szó. A congressus napirendjére tűzött kérdések között a legnagyobb és legérdekesebb vitát a 9-ik pont hozta, mely a polgári pártokkal való szövetekezés és a polgári hatalomban való részvételről szól. A belga Vandervelde vezette be a vitát és ajánlotta a comissio javaslatát elfogadásra. Az olasz Ferri hivatkozva a mainzi gyűlésnek ilyen irányú határozatára, azt mondja, hogy a socialismus válságban van; ő csak rendkívüli körülmények között hajlandó megengedni, hogy socialista a polgári hatalom részese lehessen. Utána Jaurés védte Kautsky (Bernstein egykori ellenfele) javaslatát, mely az egész kérdést csak taktikainak mutatja be, melyet nem szabad elvinek tekinteni. A gyűlés — Jaures beszédének tagadhatatlan erős hatása alatt — 29 szóval 9 ellenében elfogadta a javaslatot, melynek eszmemenete a következő: A congressus figyelmeztet arra, hogy az osztályharcz bármily fajta szövetséget a kapitalisztikus osztály akármely részével határozottan megtilt. Megengedve, hogy rendkívüli körülmények a *coalitiot* szükségessé teszik, ezen coalitioik csak annyiban tűrhetők, a mennyiben szükségességüket a kerületi vagy nemzeti szervezet, melytől a kötelezett csoportok függenek, elismeri. A modern demokratikus államban a politikai hatalmat nem máról holnapra hódíthatja meg a proletárság; ez eredménye a hosszas és fáradságos proletár-szervezkedésnek úgy a gazdasági, mint a politikai téren, a munkásosztály physikai és erkölcsi újjászületésének, a községi igazgatás és a törvényhozó test lépésről-lépésre haladó meghódításának. Az egyes socialistának egy polgári kabinetbe való belépését nem lehet a politikai hatalom meghódítása normális kezdetének tekinteni, hanem csak egy kényszerített és rendkívüli kisegítő és átmeneti eszköznek. Ha a politikai helyzet egy adott esetben ezen veszedelmes kísérletet szükségessé teszi, úgy ez mindig taktikai, nem pedig elvi kérdés. E felett a congressus nem határoz. Egy

socialistának a polgári kabinetbe való belépése csak úgy lehet előnyös, ha a socialista minister a pártja mandatáriusa marad. Ha a socialista minister függetlenné lesz a pártjától, és ha megszűnik ennek mandatáriusa lenni, úgy belépése a proletárság desorganisacioját eredményezheti és gyengítését idézheti elő.

Ezen kérdéssel tulajdonkép a congressus be is fejezte volna munkáját.

A napirend hátralevő pontjai közül a colonialis politika ügye volt újabb, melyet — mint kapitalistikus ízűt — elítélt a congressus. A congressus figyelmezteti a socialistákat a községi igazgatásban való részvétel fontosságára, a községi közlekedési eszközöknek communalisálására; behatóan foglalkozik a tengerészeti munkások helyzetével, melynek javításáért a különböző parlamentekben agitálni kell; tárgyalja nagyon röviden a trustök veszélyeit és végül az általános strike megvitatását a következő congressusra hagyja, melynek helyéül Amsterdamt fogadja el a többség. Ezzel az 5-ik internationalis congressus befejezte volna működését.

Úgy ennek, mint a mainzi pártgyülésnek lefolyásából a socialistikus eszmék új és a gyakorlati élet változatos körülményeihez alkalmazkodni igyekvő áramlatait látjuk forrongani és a megvalósulásra törekedni.

A mit »krisisnek« mondanak, az a fejlődés parancsoló ereje; a mit »taktika« néven takargatni igyekeznek, az a socialismus Opportunismusa, a mindennapi élet viszonyainak kellő mérlegelése, a positiv reform munkák kényszerű szükségességének belátása: a socialismus evolucziója.

Ennek pedig párthatározatokkal útját állni nem lehet.

Dr. Lessner Richárd.